

HU

HU

HU

EURÓPAI BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2010.11.15.
COM(2010) 636 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

**Európai fogyatékosügyei stratégia 2010–2020:
megújított elkötelezettség az akadálymentes Európa megvalósítása iránt**

{SEC(2010) 1323}
{SEC(2010) 1324}

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

**Európai fogyatékosügyei stratégia 2010–2020:
megújított elkötelezettség az akadálymentes Európa megvalósítása iránt**

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Bevezetés.....	3
2.	Célkitűzések és intézkedések.....	4
2.1.	Intézkedési területek.....	6
2.2.	A stratégia végrehajtása.....	11
3.	Következtetés.....	13

1. BEVEZETÉS

Az Európai Unióban (EU) minden hatodik ember fogyatékossgal él¹; a fogyatékossg az enyhétől a súlyosig terjedhet, és mintegy 80 millió embert érint, akik (gyakran) nem tudnak teljes mértékben részt venni a társadalom és a gazdaság életében a környezet és viselkedéssbeli akadályok miatt. A fogyatékos személyek esetében a szegénységi ráta 70 %-kal magasabb az átlagnál², ami részben a foglalkoztatáshoz való korlátozott hozzáférésnek tulajdonítható.

A 75 év felettek több mint egyharmadát sújtja olyan fogyatékossg, amely valamilyen mértékben korlátozza őket, 20 %-uk életvitelét pedig jelentős mértékben korlátozza a fogyatékossg³. Ráadásul ez az arány az EU lakosságának idősödésével várhatóan nőni fog.

Az EU és tagállamai széles körű felhatalmazással rendelkeznek, hogy javítsák a fogyatékos személyek szociális és gazdasági helyzetét.

- Az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: charta) 1. cikke kimondja: „Az emberi méltóság sérthetetlen. Tiszteletben kell tartani, és védelmezni kell.” A 26. cikk a következőket mondja ki: „Az Unió elismeri és tiszteletben tartja a fogyatékos személyek jogát az önállóságuk, társadalmi és foglalkozási beilleszkedésük, valamint a közösség életében való részvételük biztosítását célzó intézkedésekre.” Emellett a 21. cikk tiltja a fogyatékossg alapján történő bármely megkülönböztetést.
- Az Európa Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ.) értelmében az Unió politikái és tevékenységei meghatározása és végrehajtása során küzd mindenfajta fogyatékossgon alapuló megkülönböztetés ellen (10. cikk), és a Szerződés felhatalmazza arra, hogy jogszabályt fogadjon el az ilyen megkülönböztetés leküzdésére (19. cikk).
- A fogyatékossgal élők jogairól szóló ENSZ-egyezmény (a továbbiakban: ENSZ-egyezmény), amely az első olyan, nemzetközileg kötelező emberi jogi eszköz, amelynek az EU és tagállamai részes felei, hamarosan az egész EU-ban alkalmazni fogják⁴. Az ENSZ-egyezmény arra kötelezi a részes államokat, hogy védelmezzenek minden emberi jogot és a fogyatékos személyek alapvető szabadságait.

Az ENSZ-egyezmény szerint fogyatékossgal élő személy minden olyan személy, aki hosszan tartó fizikai, értelmi, szellemi vagy érzékszervi károsodással él, amely számos egyéb akadállyal együtt korlátozhatja az adott személy teljes, hatékony és másokkal egyenlő társadalmi szerepvállalását.

A Bizottság együtt fog működni a tagállamokkal, hogy megszüntesse az akadálymentes Európa megvalósítását gátló tényezőket, követve az Európai Parlament és a Tanács (a)

¹ A fogyatékos személyek foglalkoztatását vizsgáló uniós munkaerő-piaci felmérés ad hoc moduljának adatai (Munkaerő-felmérés, AHM), 2002.

² Jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó közösségi statisztikák (EU SILC), 2004.

³ Munkaerő-felmérés, AHM és EU- SILC 2007.

⁴ Az egyezményt 2007-ben fogadták el, és valamennyi tagállam, valamint az EU is aláírta; 2010 októberében 16 tagállam ratifikálta (BE, CZ, DK, DE, ES, FR, IT, LV, LT, HU, AT, PT, SI, SK, SE, UK), a többi tagállam pedig jelenleg ratifikálja. Az ENSZ-egyezmény kötelező lesz az EU számára, és részét képezi majd az uniós jogrendnek.

közelmúltban megfogalmazott állásfoglalásait⁵. Ez a stratégia keretet biztosít a fogyatékos férfiak, nők és gyermekek eltérő helyzetének megoldására irányuló európai szintű fellépésnek és nemzeti intézkedéseknek is.

A fogyatékos személyek teljes körű gazdasági és társadalmi részvétele alapvetően fontos az Európa 2020 stratégia⁶ intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre irányuló céljainak teljesüléséhez. A mindenkit magában foglaló társadalom építése piaci lehetőségeket is maga után von, és ösztönzi az innovációt. Üzleti szempontból is fontos, hogy a szolgáltatások és termékek mindenki számára hozzáférhetőek legyenek, hiszen az egyre növekvő számú idősödő fogyasztók jelentette kereslet egyre nagyobb. A segítő eszközök uniós piaca például (amelynek éves becsült értéke meghaladja a 30 milliárd EUR-t⁷) továbbra is széttöredezett, és az eszközök ára magas. A politikai és szabályozási keretek, valamint a termék- és szolgáltatásfejlesztések nem tükrözik megfelelően a fogyatékos személyek szükségleteit. Számos termék és szolgáltatás, valamint az épített környezet nagy része továbbra sincs megfelelően akadálymentesítve.

A gazdasági válság kedvezőtlen hatást gyakorol a fogyatékos személyek helyzetére, ami még sürgetőbbé teszi a fellépést. E stratégia célja, hogy javítsa az egyének életkörülményeit, emellett pedig tágabb értelemben is hasznára váljon a társadalomnak és a gazdaságnak, anélkül, hogy az iparra vagy a közigazgatásokra túlzott terhet róna.

2. CÉLKITŰZÉSEK ÉS INTÉZKEDÉSEK

E stratégia átfogó célkitűzése az, hogy erősítse a fogyatékosággal élők pozícióját annak érdekében, hogy teljes mértékben élhessenek jogaikkal, és teljes körűen részt vehessenek a társadalomban és az európai gazdaságban, különösen az egységes piac keretében. E cél megvalósítása és az ENSZ-egyezménynek az EU egészében megvalósuló hatékony végrehajtása következetességet igényel. E stratégia meghatározza a nemzeti intézkedéseket kiegészítő uniós szintű fellépéseket, valamint azokat a mechanizmusokat⁸, amelyek ahhoz szükségesek, hogy az ENSZ-egyezmény uniós szinten – az uniós intézményeken belül is – érvényre jusson. Emellett meghatározza a finanszírozás, kutatás, figyelemfelhívás, statisztika és adatgyűjtés számára szükséges támogatást is.

E stratégia az akadályok megszüntetésére összpontosít⁹. A Bizottság nyolc fő fellépési területet jelölt ki: **akadálymentesítés, részvétel, egyenlőség, foglalkoztatás, oktatás és képzés, szociális védelem, egészség és külső fellépés**. Az egyes területeken belül meghatározza a kulcsfontosságú fellépéseket; az átfogó uniós szintű célkitűzést a keretes szöveg ismerteti. Ezeket a területeket az alapján választották ki, hogy milyen mértékben képesek hozzájárulni a stratégia és az ENSZ-egyezmény átfogó célkitűzéseéhez, továbbá az uniós intézmények és az Európa Tanács ehhez kapcsolódó szakpolitikai dokumentumai, az EU-nak a fogyatékos személyekkel kapcsolatos cselekvési tervének (2003–2010) eredményei, valamint a tagállamokkal, az érdekelt felekkel és a nagyközönséggel folytatott konzultáció alapján. A nemzeti fellépésekre történő hivatkozások az uniós szintű fellépés kiegészítésére

⁵ A Tanács állásfoglalása (SOC 375., 2010.7.2.) és 2008/C 75/01, valamint az Európai Parlament B6-0194/2009. állásfoglalása, P6_TA(2009)0334.

⁶ COM(2010) 2020.

⁷ Deloitte & Touche, Access to Assistive Technology in the EU, 2003., és BCC Research, 2008.

⁸ Az ENSZ-egyezmény 33. cikke.

⁹ Az Eurobarométer 2006. évi felmérése: a válaszadók 91 %-a szerint több forrást kell fordítani a fogyatékos személyeket gátló fizikai akadályok lebontására.

törekednek, nem pedig arra, hogy felöljék az ENSZ-egyezmény keretében tett valamennyi nemzeti kötelezettségvállalást. A Bizottság emellett az Európa 2020 stratégia, annak kiemelt kezdeményezései és az egységes piac újraindítása keretében is foglalkozik a fogyatékos személyek helyzetével.

2.1. Intézkedési területek

1 – Akadálymentesítés

Az „akadálymentesítés” azt jelenti, hogy a fogyatékos személyek másokkal egyenlő mértékű hozzáféréssel rendelkeznek a fizikai környezet, a közlekedés, az informatikai és kommunikációs technológiák és rendszerek, valamint más létesítmények és szolgáltatások terén. A felsorolt területek mindegyikén továbbra is jelentős akadályok tapasztalhatók. Például az EU-27 átlagát tekintve a nyilvános honlapok mindössze 5 %-a felel meg a webes hozzáférési előírásoknak, habár ennél több weboldal esetében valósul meg a részleges akadálymentesítés. Számos televíziós műsorszolgáltató továbbra is kevés feliratos vagy hanganyaggal bemutatott programot kínál¹⁰.

A hozzáférés biztosítása a társadalmi és gazdasági részvétel előfeltétele, de az EU még messze áll ennek megvalósításától. A Bizottság jogi és más eszközök – mint például a szabványosítás – alkalmazását javasolja az épített környezethez, a közlekedéshez és az ikt-hoz való hozzáférés optimalizálása érdekében, az európai digitális menetrendnek és az Innovatív Unióról szóló kiemelt kezdeményezéseknek megfelelően. Az intelligensebb szabályozási elvek alapján feltérképezi a szabályozási intézkedések elfogadásának előnyeit a termékek és szolgáltatások akadálymentesítésének biztosítása érdekében, beleértve a közbeszerzés igénybe vételének fellendítésére irányuló intézkedéseket (az Egyesült Államokban nagyon hatékonyan bizonyult fellépés¹¹). Szorgalmazni fogja a hozzáférhetőség és a mindenki számára akadálymentes tervezés és kialakítás beépítését az ehhez kapcsolódó szakmai tantervekbe és képzésbe. Emellett pedig ösztönözni fogja a segítő technológiák uniós piacának fejlődését. A tagállamokkal és más érdekelt felekkel folytatott további konzultációkat követően a Bizottság mérlegelni fogja, hogy 2012-re javasoljon-e európai akadálymentesítési intézkedéscsomagot. Ebbe beletartozhat specifikus szabványok kidolgozása egyes ágazatok számára annak érdekében, hogy jelentősen javuljon az akadálymentesítést szolgáló termékek és szolgáltatások belső piacának működése.

Az uniós fellépés támogatja és kiegészíti az akadálymentesítés megvalósítását és a meglévő akadályok lebontását célzó, valamint a segítő technológiák rendelkezésre állásának és választékának javítására irányuló nemzeti erőfeszítéseket.

A termékekhez és szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása a fogyatékos személyek számára, beleértve a közszolgáltatásokat és a segítő eszközöket.

2 – Részvétel

Továbbra is számos akadály teszi lehetetlenné, hogy a fogyatékos személyek teljes mértékben gyakorolni tudják alapvető jogaikat – beleértve az uniós polgársággal kapcsolatos jogokat –, illetve korlátozzák őket a másokkal egyenlő mértékű társadalmi részvétel terén. E jogok közé tartozik a szabad mozgás joga, a szabad lakóhelyválasztás és életvitel joga, valamint a kulturális, szabadidős és sporttevékenységekhez való teljes körű hozzáférés. Például a bizonyítottan fogyatékosággal élő személy egy másik uniós országba történő költözése

¹⁰ EC (2007), SEC(2007) 1469, 7. o.

¹¹ A Rehabilitation Act (rehabilitációs törvény) és az Architectural Barriers Act (az épített környezet akadályairól szóló törvény) 508. szakasza.

esetén elveszítheti a nemzeti ellátásokra való jogosultságát, mint például a tömegközlekedés ingyenes vagy csökkentett árú használatát.

A Bizottság a következőkre fog törekedni:

- azon akadályok leküzdése, amelyek a fogyatékos személyeket gátolják, hogy magánszemélyként, fogyasztóként, tanulóként, gazdasági és politikai szereplőként teljes mértékben élni tudjanak jogaikkal; megoldás keresése az Unión belüli mobilitással kapcsolatos problémákra, és a fogyatékos személyek parkolókarttyája európai modellje használatának elősegítése és ösztönzése;
- az intézményesített gondozásról a közösségi alapú gondozásra való átállás ösztönzése; a strukturális alapok és a Vidékfejlesztési Alap felhasználása a közösségi alapú szolgáltatások fejlesztésének támogatására, valamint a nyilvánosság figyelmének felhívása a bentlakásos intézményekben élő fogyatékos személyek – különösen a gyermekek és az idősebbek – helyzetére;
- a sport-, szabadidős, kulturális és üdülési szervezetek, tevékenységek, események, rendezvények, termékek és szolgáltatások – beleértve audiovizuális téren – hozzáférhetőségének javítása; a sporteseményeken való részvétel ösztönzése és a fogyatékosokhoz kapcsolódó sportesemények szervezése; az uniós intézményekkel való kapcsolattartásban a jelnyelv és a Braille-írás használatának elősegítését célzó módszerek feltárása; a szavazás akadálymentesítésével kapcsolatos kérdések megvitatása annak elősegítése érdekében, hogy az uniós polgárok élhessenek szavazati jogukkal; a szerzői jogi védelemben részesülő művek határokon átnyúló továbbítása hozzáférhető formátumban; a szerzői jogokról szóló irányelv¹² által engedélyezett kivételek alkalmazásának ösztönzése.

Az uniós fellépés támogatja a nemzeti intézkedéseket a következők érdekében:

- az intézményesített gondozásról a közösségi alapú gondozásra való átállás megvalósítása, beleértve a strukturális alapok és a Vidékfejlesztési Alap felhasználását a human erőforrás képzése és a szociális infrastruktúrában a szükséges változtatások véghezvitele, a személyre szabott segítségnyújtás finanszírozási programjainak kialakítása, a szakképzett gondozók számára megfelelő munkakörülmények teremtése, valamint a családoknak és a nem hivatásos gondozóknak nyújtott támogatás érdekében;
- a sport-, szabadidős, kulturális és üdülési szervezetek és tevékenységek akadálymentesítése, valamint a szerzői jogokról szóló irányelvben szereplő kivételek kiaknázása.

A fogyatékos személyek teljes társadalmi részvételének megvalósítása a következők által:

- annak lehetővé tétele, hogy az érintettek teljes mértékben élvezhessék az uniós polgárság előnyeit;
- a teljes és egyenlő részvételt megnehezítő adminisztratív és viselkedésbeli akadályok megszüntetése;

¹² 2001/29/EK irányelv. 2009. 9. 14-én az érdekelt felek egyetértési megállapodást írtak alá.

- minőségi, közösségi alapú szolgáltatások nyújtása, beleértve a személyre szabott segítségnyújtáshoz való hozzáférést.

3 — Egyenlőség

Az európaiak több mint fele véli úgy, hogy az EU-ban széleskörűen elterjedt a fogyatékos vagy a kor alapján történő megkülönböztetés¹³. Az európai charta 1., 21. és 26. cikke, valamint az EUMSZ. 10. és 19. cikke által előírtaknak megfelelően a Bizottság a fogyatékos személyek egyenlő bánásmódját kétágú megközelítéssel segíti elő. Ide tartozik a meglévő uniós jogszabályok felhasználása a megkülönböztetéstől való védelem biztosítására, valamint aktív szakpolitika megvalósítása a diszkriminációval szembeni fellépésre és az esélyegyenlőség elősegítésére az uniós politikákban. A Bizottság emellett figyelmet fordít a fogyatékos személyeket más okokból – például nemzeti hovatartozás, kor, faji vagy etnikai hovatartozás, nem, vallás vagy meggyőződés, illetve szexuális irányultság alapján – esetleg érő megkülönböztetés összeadó hatására is.

Emellett biztosítja a foglalkoztatásban a megkülönböztetést tiltó 2000/78/EK irányelv¹⁴ teljes körű végrehajtását; továbbá ösztönzi a sokféleséget, a megkülönböztetés ellen tudatosságnövelő kampányokkal lép fel uniós és nemzeti szinten, és támogatja az e téren uniós szinten tevékenykedő nem kormányzati szervezeteket.

Az uniós fellépés támogatja és kiegészíti majd az egyenlőséget elősegítő nemzeti politikákat és programokat, például annak ösztönzése révén, hogy a jogképességről szóló tagállami jogszabályok megfeleljenek az ENSZ-egyezményben foglaltaknak.

A fogyatékoságon alapuló megkülönböztetés felszámolása az EU-ban.

4 — Foglalkoztatás

A minőségi munkahelyek biztosítják a gazdasági függetlenséget, ösztönzik a személyes teljesítményeket, és a legmegfelelőbb védelmet nyújtják a szegénység ellen. A fogyatékos személyek foglalkoztatási rátája azonban mindössze 50 % körül van¹⁵. Az Unió növekedési céljainak megvalósításához több, fogyatékos személynek kell fizetett munkaviszonyba kerülnie a nyitott munkaerőpiacon. A Bizottság teljes mértékben kiaknázza az Európa 2020 stratégiában és annak az új készségek és munkahelyek elnevezésű menetrendjében rejlő lehetőségeket azáltal, hogy a tagállamoknak elemzést, politikai iránymutatást, információcserét és más támogatást biztosít. Javítani fog a fogyatékos nők és férfiak foglalkoztatási helyzetével kapcsolatos ismereteken, meghatározza a kihívásokat, és megoldásokat javasol. Különös figyelmet fordít a fogyatékos fiatalokra az oktatásból a munkára való átállásuk idején. Az információk cseréjén és a kölcsönös tanuláson keresztül foglalkozni fog a szakmán belüli mobilitással a nyitott munkaerőpiacon és a védett műhelyekben. Emellett a szociális partnerek bevonásával figyelmet fordít az önfoglalkoztatás és a minőségi munkahelyek kérdésére is, beleértve az olyan szempontokat, mint a munkakörülmények és a szakmai előmenetel. A Bizottság megerősíti az olyan önkéntes kezdeményezésekre irányuló támogatást, amelyek a munkahelyen a sokféleség kezelésére

¹³ Tematikus Eurobarométer felmérés (317. sz.).

¹⁴ A Tanács 2000/78/EK irányelve (HL L 303., 2000.12.2., 16. o)

¹⁵ Munkaerő-felmérés, AHM, 2002.

irányulnak, mint például a munkáltatók által aláírt sokféleeségi charták és a „társadalomtudas vállalkozás” kezdeményezés.

Az uniós fellépés támogatást nyújt a nemzeti intézkedéseknek, és kiegészíti őket, a következő területeken: a fogyatékos személyek munkaerő-piaci helyzetének elemzése; fellépés azok olyan ellátási gyakorlatok és csapdák ellen, amelyek eltérítik a fogyatékos személyeket a munkaerő-piaci belépéstől; az Európai Szociális Alap (ESZA) igénybe vételével a fogyatékos személyek munkaerő-piaci integrációjának elősegítése; aktív munkaerő-piaci politikák kidolgozása; a munkahelyek jobb akadálymentesítése; a munkaközvetítés, a támogatási struktúrák és a munkahelyi képzés számára szolgáltatások kidolgozása; a Bizottság előzetes értesítése nélkül állami támogatás nyújtását lehetővé tevő általános csoportmentességi rendelet¹⁶ használatának ösztönzése.

Annak lehetővé tétele, hogy minél több, fogyatékos személy dolgozhasson a nyitott munkaerőpiacon.

5 — Oktatás és képzés

A 16-19 évesek korcsoportjában az iskolából kimaradók aránya 37 % a fogyatékoságuk miatt jelentősen korlátozottak körében, és 25 % a bizonyos mértékig korlátozottak körében, míg a korlátozástól nem szenvedők körében ez az arány 17 %¹⁷. A súlyos fogyatékos gyermekek számára a többségi oktatáshoz való hozzáférés nehézkes, és időnként szegregációval kell szembenéznük. A fogyatékosággal élők, különösen a gyermekeket megfelelő módon integrálni kell az általános oktatási rendszerbe, és a gyermek érdekeire tekintettel egyéni támogatást kell nyújtani nekik. A Bizottság – miközben teljes mértékben tiszteletben tartja a tagállamok illetékességét a tananyag tartalma és az oktatási rendszerek megszervezése tekintetében – támogatni fogja az inkluzív, minőségi oktatás és képzés célkitűzését a Mozgásban az ifjúság kezdeményezésén keresztül. Növelni fogja az ismereteket a fogyatékos személyek képzettségi szintjét és lehetőségeit illetően, és mobilitásukat az egész életen át tartó tanulás programjában való részvételük elősegítésével kívánja erősíteni.

Az uniós fellépés a nemzeti erőfeszítéseket az Oktatás és képzés 2020-on, az európai oktatási és képzési együttműködés stratégiai keretében¹⁸ támogatja majd az alábbiak érdekében: a fogyatékos személyeknek az általános oktatási és az egész életen át tartó tanulási rendszerekhez való hozzáférését nehezítő jogi és adminisztratív akadályok lebontása; az inkluzív oktatás és a személyre szabott tanulás kellő időben nyújtott támogatása, valamint a speciális szükségletek korai felismerése; megfelelő képzés és támogatás biztosítása az oktatás bármely szintjén dolgozóknak, valamint jelentéstétel a részvételi arányokról és eredményekről.

Az inkluzív oktatás és az egész életen át tartó tanulás elősegítése a fogyatékos tanulók és hallgatók számára.

6 – Szociális védelem

¹⁶ A Bizottság 800/2008/EK rendelete (HL L 214., 2008.8.9., 3. o.)

¹⁷ Munkaerő-felmérés, AHM, 2002.

¹⁸ A Tanács 2009. május 12-i következtetései (HL L 119., 2009.5.28., 2. o.)

Az általános oktatásban és a munkaerőpiacon való alacsonyabb részvétel jövedelmi különbségekhez és a fogyatékos személyek számára szegénységhez, társadalmi kirekesztettséghez és elszigeteltséghez vezet. Lehetőséget kell biztosítani számukra, hogy részesüljenek a szociális védelmi rendszerek és a szegénység csökkentését célzó programok, a fogyatékosokkal összefüggő segítségnyújtás, az állami lakhatási programok és más támogató szolgáltatások előnyeiből, valamint a nyugdíj- és ellátási programokból. A Bizottság különös figyelmet fordít e kérdésekre a szegénység elleni európai platformon keresztül. Ide tartozik a szociális védelmi rendszerek, valamint az ESZA-n keresztül nyújtott támogatás megfelelőségének és fenntarthatóságának értékelése. Az EU – a tagállamok hatáskörének teljes tiszteletben tartása mellett – támogatni fogja a nemzeti intézkedéseket a fogyatékos személyek szociális védelmét szolgáló rendszerek minőségének és fenntarthatóságának biztosítása érdekében, elsősorban a politikákról folytatott tapasztalatcsere és a kölcsönös tanulás útján.

Megfelelő életkörülmények biztosítása a fogyatékos személyek számára.

7 — Egészség

A fogyatékos személyek olykor korlátozott hozzáféréssel rendelkeznek az egészségügyi szolgáltatások terén, beleértve a rendszeres orvosi kezeléseket, ami az egészség terén jelentkező, de a fogyatékosokkal nem összefüggő egyenlőtlenségekhez vezethet. Az érintettek jogosultak az egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférésre, beleértve a megelőző ellátást és specifikus, megfizethető, minőségi egészségügyi és rehabilitációs szolgáltatásokat, amelyek figyelembe veszik szükségleteiket, beleértve a nem alapuló szükségleteket. Ez elsősorban az egészségügyi szolgáltatások és az orvosi ellátás megszervezéséért és biztosításáért felelős tagállamok feladata. A Bizottság támogatni fogja az egészségügyi ellátáshoz – beleértve a fogyatékos személyek számára kialakított minőségi egészségügyi és rehabilitációs szolgáltatásokat – való egyenlő hozzáférésre irányuló szakpolitikai kezdeményezéseket. Az egészség terén mutatkozó egyenlőtlenségek kezelését célzó politikák végrehajtása során külön figyelmet szentel a fogyatékosokkal élőknek; ösztönzi a munkahelyi egészség és biztonság területén való fellépést a munkában töltött évek során kialakuló fogyatékosok kockázatának csökkentésére és a fogyatékos munkavállalók újbóli integrációjának megkönnyítésére¹⁹; továbbá törekszik az ilyen kockázatok megelőzésére.

Az uniós fellépés támogatni fogja a következő nemzeti intézkedéseket: hozzáférhető, megkülönböztetéstől mentes egészségügyi szolgáltatások és létesítmények biztosítása; a fogyatékosokkal kapcsolatos tudatosság növelésének ösztönzése az orvosképzésben és az egészségügyi szakemberek képzésében használt tananyagban; megfelelő rehabilitációs szolgáltatások nyújtása; a mentális egészséggel kapcsolatos szolgáltatások, valamint a korai beavatkozás és a szükségletek felmérését célzó szolgáltatások kialakításának ösztönzése.

Az egészségügyi szolgáltatásokhoz és az ezzel összefüggő szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés elősegítése a fogyatékos személyek számára.

8 – Külső fellépések

¹⁹ A munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági közösségi stratégia 2007-2012. COM(2007) 62 végleges

Az EU-nak és a tagállamoknak külső fellépéseikben – beleértve az EU bővítését, a szomszédsági és a fejlesztési programokat – is elő kell segíteniük a fogyatékos személyek jogait. A Bizottság adott esetben a megkülönböztetésmentesség tágabb keretében törekszik majd arra, hogy az EU külső fellépéseiben kiemelje a fogyatékos személyek jogi kérdést, tudatosítsa az ENSZ-egyezmény meglétét és a fogyatékos személyek szükségleteit, beleértve az akadálymentesítést, a sürgősségi és a humanitárius segély területén, egységesítse a fogyatékosággal foglalkozó összekötők hálózatát, és fokozza a tudatosságot a fogyatékosággal kapcsolatos kérdésekben az EU delegációkban, biztosítsa, hogy a tagjelölt és potenciálisan tagjelölt országok előrehaladnak a fogyatékos személyek jogainak elősegítésében, valamint azt, hogy az előcsatlakozási támogatási támogatás pénzügyi eszközeit a fogyatékos személyek helyzetének javítására fordítják.

Az uniós fellépés támogatja és kiegészíti a fogyatékosággal kapcsolatos kérdések kezelésére irányuló nemzeti kezdeményezéseket a nem uniós tagállamokkal folytatott párbeszédben, adott esetben a fogyatékoság témája és az ENSZ-egyezmény beemelésével a párbeszédbe, figyelembe véve a segélyek hatékonyságáról szóló accrai kötelezettségvállalásokat. Ösztönzi a nemzetközi fórumokon (ENSZ, Európa Tanács, OECD) a fogyatékosággal kapcsolatos kérdésekben az egyetértést és a kötelezettségvállalást.

A fogyatékos személyek jogainak elősegítése az EU külső fellépéseiben.

2.2. A stratégia végrehajtása

Ez a stratégia közös és megújított kötelezettségvállalást igényel az uniós intézményektől és valamennyi tagállamtól. A fenti legfontosabb területeken megvalósítandó fellépéseket a következő általános eszközöknek kell támogatniuk:

1 – A nyilvánosság figyelmének felhívása

A Bizottság – különös figyelmet fordítva az anyagok és az információs csatornák akadálymentesítésére – törekedni fog annak biztosítására, hogy a fogyatékos személyek tudatában legyenek jogaiknak. Ösztönözni fogja a „mindenki számára történő tervezés” megközelítésének tudatosítását a termékek, szolgáltatások és a környezet tekintetében.

Az uniós fellépés támogatja és kiegészíti a fogyatékos személyek képességeiről és hozzájárulásáról szóló tudatosságnövelési nemzeti kampányokat, és ösztönzi a bevált gyakorlatok cseréjét a fogyatékosággal foglalkozó magas szintű csoporton keresztül.

A társadalmi tudatosság növelése a fogyatékosággal kapcsolatos kérdésekben és a fogyatékos személyek ismereteinek bővítése jogaikkal és azok gyakorlásával kapcsolatban.

2 – Pénzügyi támogatás

A Bizottság törekedni fog annak biztosítására, hogy a fogyatékos személyeket érintő szakpolitikai területek uniós programjai finanszírozási lehetőségeket kínáljanak, például a kutatási programokban. A fogyatékos személyeknek az uniós programokban történő részvételét lehetővé tevő intézkedések költségének visszatéríthetőnek kell lennie. Az uniós finanszírozási eszközöket, különösen a strukturális alapokat hozzáférhető és megkülönböztetéstől mentes módon kell alkalmazni.

Az uniós fellépés az akadálymentesítés javítására és a megkülönböztetés elleni küzdelemre irányuló tagállami erőfeszítéseket a szakpolitikák szokásos finanszírozásával, a strukturális alapokra vonatkozó általános rendelet²⁰ 16. cikkének megfelelő alkalmazásával, valamint a közbeszerzésekben az akadálymentesítés vonatkozásában a követelmények maximalizálásával támogatja és egészíti ki. Az intézkedéseket az európai versenyjognak, mindenekelőtt az állami támogatásra vonatkozó szabályoknak megfelelően kell végrehajtani.

Az akadálymentesítésre és a megkülönböztetésmentességre irányuló uniós finanszírozási eszközök optimalizálása és a fogyatékosokhoz kapcsolódó finanszírozási lehetőségek ismertségének növelése a 2013-at követő programokban.

3 – Statisztika, adatgyűjtés és figyelemmel kísérés

A Bizottság törekedni fog az uniós szociális felmérések (jövedelmekre és életkörülményekre vonatkozó közösségi statisztikák, a munkaerő-piaci felmérés ad hoc modulja, európai egészségügyi adatfelvételes felmérés) keretében a fogyatékosokról gyűjtött információk egységesítésére; a fogyatékosokkal élők társadalmi integrációját nehezítő akadályokra vonatkozó tematikus felmérést készít, és meghatározza a fogyatékosokkal élők helyzetének nyomon követését célzó mutatókat, figyelembe véve az Európa 2020 stratégiában szereplő célokat (oktatás, foglalkoztatás és a szegénység csökkentése). Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségét felkéri, hogy felhatalmazása keretében adatgyűjtéssel, kutatással és elemzéssel járuljon hozzá e feladat elvégzéséhez.

A Bizottság emellett webalapú eszközt is létrehoz, amely áttekintést ad az ENSZ-egyezmény alkalmazása érdekében felhasznált gyakorlati intézkedésekről és jogszabályokról.

Az uniós fellépés támogatni fogja a tagállami erőfeszítéseket olyan statisztikák és adatok gyűjtésében, amelyek alapján képet lehet alkotni azokról az akadályokról, amelyek megnehezítik a fogyatékos személyek számára jogaik gyakorlását.

A fogyatékosokkal összefüggő rendszeres statisztikák gyűjtésének kiegészítése a fogyatékos személyek helyzetének figyelemmel kísérése érdekében.

4 – Az ENSZ-egyezmény következtében szükséges mechanizmusok

Az ENSZ-egyezmény 33. cikke értelmében szükséges irányítási keretet (kapcsolattartó pontok, koordinációs mechanizmus, független mechanizmus, valamint a fogyatékos személyek és szervezeteik bevonása) két szinten kell kezelni: a tagállamokban szemben az uniós politikák széles körében, valamint az uniós intézményeken belül. Uniós szinten mind a Bizottság szolgálatai és az uniós intézmények, mind pedig az EU és a tagállamok között koordinációs mechanizmusok létrehozására kerül sor a meglévő eszközök alapján. E stratégia és az ENSZ-egyezmény végrehajtását rendszeresen megvitatják majd a fogyatékkal foglalkozó magas szintű munkacsoportban a tagállamok képviselőivel és a nemzeti koordinációs pontokkal, a Bizottsággal, a fogyatékosokkal élőkkel és más érdekelt felekkel. Az informális miniszteri találkozók számára továbbra is jelentést nyújtanak be az elért haladásról.

²⁰ A Tanács 1083/2006/EK rendelete (HL L 210., 2006.7.31., 25. o.).

Emellett egy vagy több független mechanizmus bevonásával ellenőrző keretet hoznak létre az ENSZ-egyezmény végrehajtásának ösztönzése, védelmezése és nyomon követése érdekében. Az ENSZ-egyezmény megkötését és a meglévő uniós szervek és intézmények lehetséges szerepének mérlegelését követően a Bizottság az ENSZ-egyezmény európai végrehajtásának megkönnyítésére irányítási keretet fog javasolni, amely nem von majd maga után indokolatlan adminisztratív terhet.

2013 végéig a Bizottság jelentést tesz a stratégia előrehaladásáról, beszámolva a fellépések megvalósításáról, a nemzeti előrehaladásról és az ENSZ-nek a fogyatékos személyek jogaival foglalkozó bizottsága számára benyújtott uniós jelentésről²¹. A Bizottság statisztikákat és adatgyűjtést használ fel a fogyatékos személyek és a lakosság egésze közötti egyenlőtlenségek terén bekövetkezett változások szemléltetésére és az Európa 2020 stratégiának az oktatásra, foglalkoztatásra és a szegénység csökkentésére irányuló céljaihoz kapcsolódó, a fogyatékosokra vonatkozó mutatók kidolgozására. Ez lehetőséget nyújt a stratégia és a fellépések felülvizsgálatára. 2016-ra további jelentés várható.

3. KÖVETKEZTETÉS

E stratégia célja az Európai Unió Alapjogi Chartája, az Európai Unió működéséről szóló szerződés és az ENSZ-egyezmény által kínált lehetőségek kiaknázása, valamint az Európa 2020 stratégiának és eszközeinek teljes körű felhasználása. Mozgásba hozza azt a folyamatot, amelynek célja a fogyatékos személyek pozíciójának javítása annak érdekében, hogy lehetővé váljon másokkal egyenlő feltételekkel megvalósuló, teljes körű társadalmi részvételük. Európa lakosságának idősödésével e fellépések kézzelfogható hatást fognak gyakorolni az itt élők egyre nagyobb hányadának életminőségére. A Bizottság felhívja az uniós intézményeket és a tagállamokat, hogy e stratégia égisze alatt működjenek együtt a mindenki számára akadálymentes Európa megvalósításában.

²¹ Az ENSZ-egyezmény 35. és 36. cikke